

Чуприна М.О.

к.е.н., доцент

Трунаєва І.Ю.

Студентка ФММ

Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ

***Анотація.** Обґрунтовано, що саме технологічне оновлення виробництва дає змогу підприємствам займати та утримувати позиції лідера на ринку, досягти підвищення рівня продуктивності і конкурентоздатності підприємства, забезпечити передумови до розвитку. Наведено тлумачення ключових понять «конкурентоспроможність підприємства» та «технологічне оновлення виробництва». У зв'язку з зазначеною проблематикою постала необхідність розробки стратегії технологічного розвитку підприємства, визначити основні напрямки та способи сприяння технологічного розвитку підприємства. Запропонована процедура діагностування технологічного рівня вітчизняних підприємств. Визначені чинників, що впливають на формування конкурентоспроможності підприємства та основні підходи та методики оцінки конкурентоспроможності підприємств. Визначені основні проблеми управління конкурентними перевагами в умовах ринкового середовища.*

***Ключові слова:** технологічний розвиток, потенційні можливості, технологічна конкурентоспроможність підприємства.*

Чуприна М. А,

Трунаєва І. Ю.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ НА ОСНОВЕ ПОВЫШЕНИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО УРОВНЯ ПРОИЗВОДСТВА

***Аннотация.** Обоснованно, что именно технологическое обновление производства позволяет предприятиям занять и удерживать лидирующие позиции на рынке, чтобы добиться повышения уровня производительности и конкурентоспособности предприятий, обеспечивают необходимые условия для развития. Обоснованно толкования ключевых концепций «конкурентоспособности предприятий, и технологического обновления производства». В связи с этим встала необходимость, определить основные*

направлення і пути ускорення технологического розвитку компанії.. Было предложено процедуру для диагностики технологического уровня местных предприятий. Определены факторы, которые влияют на формирование конкурентоспособности предприятий и основные подходы и методы для оценки конкурентоспособности предприятий. Основные проблемы управления конкурентных преимуществ с точки зрения рыночной среды.

Ключевые слова: технологическое развитие, потенциальные возможности, технологическая конкурентоспособность предприятия.

Chuprina M. A.,

Trunayeva I. Y.

ENSURING THE COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES BASED ON TECHNOLOGICAL UPGRADING OF THE PRODUCTION

***Abstract.** Substantiated that the technological upgrade of production enables enterprises to occupy and hold leading market positions, to achieve increased levels of productivity and competitiveness of enterprises, provide the prerequisites to development. Are the interpretation of key concepts of «enterprise competitiveness, and technological upgrade of production». In connection with the particular issues faced the need to develop a strategy of technological development of the company, determine the main directions and ways of fostering the technological development of the company. The proposed procedure for the diagnosis of the technological level of local enterprises. The proposed procedure for the diagnosis of the technological level of local enterprises. Identified factors that affect the formation of the competitiveness of enterprises and the basic approaches and methods for the assessment of the competitiveness of enterprises. The basic problems of management of competitive advantages in terms of market environments*

Keywords: technological development, technological upgrades, potential opportunities, technological competitiveness of enterprises.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Одним із найвагоміших чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства за умов глобалізаційних трансформацій є активне сприяння технологічному оновленню виробництва. У цьому контексті глобалізаційні перетворення спричиняють необхідність застосування відповідних дій та джерел фінансування з метою нарощування конкурентних переваг. Саме технологічне оновлення виробництва дає змогу підприємствам займати та утримувати позиції лідера на ринку, досягти підвищення рівня продуктивності і конкурентоздатності підприємства, забезпечити передумови до розвитку.

Переважає більшість всіх українських підприємств потребує нагальної реконструкції та технічного переоснащення, адже переважаюча більшість виробничих підприємств має у своєму розпорядженні технологічну базу, яка залишилась їм у спадок від СРСР. Саме ці чинники вимагають обґрунтування необхідності оновлення техніко-технологічного забезпечення діючих підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що теоретичним і прикладним аспектам зазначеного напрямку наукових досліджень присвячені наукові Гончарової Н., Михайловської О., Федулової Л., Федоніна О., Патора Р., Петровича Й., Чухрая Н., Швиданенка Г., Колеснікова А., Портер М, та ін [1-10]. Віддаючи належне теоретичній та практичній цінності попередніх здобутків, існує потреба у системному дослідженні проблематики оцінювання технологічного забезпечення вітчизняних підприємств та стану технологічного сектору економіки України загалом.

Формування цілей статті (постановка завдання). Основними завданнями даної статті є необхідність розробки процедури визначення рівня техніко-технологічної бази підприємства, які безпосередньо мають вплив на можливості підприємства щодо його технологічного розвитку та визначення можливих шляхів впровадження на базі підприємства технологічного оновлення виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасні умови господарювання, на думку авторів статті, саме технологічне оновлення виробництва є передумовою досягнення відповідних конкурентних переваг, як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Конкурентоспроможність є однією з основних категорій, що широко використовується в теорії та практиці економічних наук, багатоаспектним поняттям, що в перекладі з латинської мови означає суперництво, боротьба за досягнення найкращих результатів [3, с. 28].

Поняття конкурентоспроможності містить у собі великий комплекс економічних, правових та інших характеристик, що визначають положення підприємства на галузевому, регіональному або світовому ринку. Цей комплекс

може включати характеристики товару, обумовлені сферою виробництва, а також фактори, що формують у цілому економічні умови виробництва і збуту продукції [2, с. 398].

Рівень конкурентоспроможності підприємства це своєрідне віддзеркалення підсумків роботи всіх служб підприємства у взаємодії із зовнішнім станом довкілля.

Науковці по різному визначають сутність поняття конкурентоспроможності підприємства, тому не має однозначного наукового визначення цього поняття.

Таблиця 1

Основні підходи до визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства»

Автор	Визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства»
Салівончик О.М.	Конкурентоспроможність підприємства – здатність підприємства випускати та реалізовувати конкурентоспроможну продукцію [4, с. 7].
Мазаракі А.А.	Можливість виживання підприємства в умовах постійної конкурентної боротьби залежить від його конкурентоспроможності. Для виживання в умовах ринку суб'єкти господарювання повинні вміти перемагати конкурентів. Здатність досягати економічних, організаційних чи технічних переваг означає досягнення суб'єктами господарювання конкурентоспроможності на ринку [5, с. 126].
Косміна О.М.	Конкурентоспроможність – здатність підприємства ефективно функціонувати на внутрішньому та зовнішньому ринках; спроможність продукції даного підприємства конкурувати на ринку з аналогічною продукцією; отримання підприємством конкурентних переваг на основі продукції відповідної якості [5, с. 127].
Джураєва О.Д.	Конкурентоспроможність підприємства – це спроможність підприємства надавати товари, послуги, які за ціновими та якісними характеристиками мають такий попит, який забезпечує високоприбуткову операційну діяльність підприємства [6, с. 40].

Портер Майкл: «Конкурентоспроможність підприємства є відображенням відносного рівня ефективності використання усіх видів наявних у цього підприємства виробничих ресурсів» [7].

На основі проведеного аналізу, можемо запропонувати власне бачення на визначення поняття конкурентоспроможності: це сукупність, з однієї сторони, певного комплексу внутрішніх факторів конкурентоздатності окремо взятого підприємств, які визначаються рівнем використання науково-технічного, кадрового та виробничого потенціалу, а з іншого боку – зовнішніх соціально-економічних та організаційних факторів, за допомогою даного комплексу взаємопов'язаних структурних елементів конкурентоздатності підприємства, останнє має змогу виробляти та реалізувати продукцію, яка за ціновими та та іншими критеріями є більш привабливою для потенційного покупця.

Щодо технологічного оновлення виробництва, то воно визначається: як оновлення одиничних технологій та зв'язків між ними, а також оновлення технології у різних її формах прояву [8, с. 12-13].

Технологічне оновлення виробництва необхідно проводити на основі загальних тенденцій розвитку суспільного виробництва.

Важливо пам'ятати і про той факт, що запровадження технологічних інновацій потребує значних капіталовкладень з боку підприємства, саме тому рішення про їх впровадження приймається на основі детального аналізу його фінансової спроможності.

Для розроблення комплексної стратегії технологічного розвитку підприємств, визначення пріоритетних для окремого підприємства напрямів та способів підтримки інноваційного розвитку, формування комплексної програми заходів з підвищення його ефективності пропонується виокремити основні складові технологічної бази підприємства. Вони включають:

- основні виробничі технологічні процеси створення профільної продукції;
- технологічну інфраструктуру;
- об'єкти інтелектуальної власності;
- технологічну культуру [9, с. 281].

Для планування технологічного розвитку підприємства використовують систему показників оцінки технологічного потенціалу підприємства. а саме:

рівень прогресивності технології; техніко-економічні показники технологій виробництва; рівень механізації та автоматизації виробництва; ступінь екологічності технологічної бази; рівень проведення НДДКР на підприємстві; ступінь розвитку технологічної інфраструктури.

Діагностика технологічної бази підприємства передбачає розрахунок індексу технологічної конкурентоспроможності підприємства (ТКП), який включає такі індикатори: а) обсяг виробництва основної продукції у розрахунку на одного робітника (тис. грн.); б) обсяг експорту на одного робітника (тис. грн); в) частка інноваційної продукції – відповідно в обсязі виробництва основної продукції та в обсязі продукції, що експортується підприємством. Якщо перші два індикатори характеризують потужність і продуктивність підприємства, то інші два – рівень прогресивності використовуваних технологій виробництва. Усі індикатори характеризуються високим рівнем кореляції між собою. Методика розрахунку індексу ТКП складається з двох етапів:

1. визначається величина кожного індикатора (чинника конкурентоспроможності):

$$z_{j,i} = \frac{X_{j,i} - \min(X_{j,i})}{\max(X_{j,i}) - \min(X_{j,i})}$$

Де, $X_{j,i}$ характеризує величину j -го показника для i -го підприємства. Підприємства ранжуються від найвищого показника – 1, до найнижчого – 0.

2. визначається індекс ТКП як середнє арифметичне значення усіх індикаторів [9, с. 280].

На думку науковців [9] до чинників, що визначають потенційні можливості підприємства у технологічному розвитку, можна віднести: технологічну специфіку підприємства; ступінь інтенсивності технологічного розвитку галузі; вік фірми чи галузі, що визначає мотивацію їх до технологічних інновацій; використання патентів; забезпечення динамізму наукових досліджень; економічні чинники; технологічні можливості; ринкова стратегія підприємства; технологічна культура [10, с.33].

Необхідною умовою здійснення активного технологічного розвитку підприємства є наявність сучасного інформаційного забезпечення, баз даних, знання інжинірингових методик (або можливість отримання цих послуг), що створюють передумови системного підходу до визначення та безперервного моніторингу технологічного стану й можливостей підприємства, моделювання розвитку його технологічної бази [9, с. 280-281].

Висновки. Технологічне оновлення підприємства є об'єктивною вимогою сьогодення. Переважна більшість нині діючих підприємств використовує застарілі техніко-технологічні здобутки. Для успішного розвитку та утримання лідируючих позицій підприємству необхідно вчасно впроваджувати сучасні техніко-технологічні здобутки. Для проведення аналізу рівня технологічної бази підприємства, як ключової складової його технологічного потенціалу, необхідно використовувати формулу розрахунку конкретних показників, що застосовуються для оцінки технологічного стану підприємства і на їх основі визначати індекс техніко-технологічної конкурентоспроможності підприємства.

Серед перспективних напрямів подальших розробок з цієї теми можна віднести розроблення організаційні моделі системного управління технологічним розвитком підприємств та оновлення виробництва саме в умовах зростання конкуренції на ринку.

Література

1. Гончарова, Н. Инновационность конкурентных факторов экономического развития [Текст] / Н. Гончарова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 3. – С. 43-51.
2. Михайловська О. В. Умови забезпечення конкурентоспроможності підприємств / О. В. Михайловська // Збірник наукових праць хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту: Економічні науки. – Хмельницький: ХКТЕІ, 2014. - №7 – С. 395-406.
3. Клименко С.М. Управление конкурентоспособностью предприятия / С. М. Клименко, Т. В. Омеляненко, Д. О. Барабась та ін. – К. : КНЕУ, 2008 – 520 с.

4. Салівончик О. М. Конкурентоспроможність підприємства: основні шляхи підвищення / О. М. Салівончик // «Молодий вчений». – № 10 (13). – жовтень, 2014 р. – С. 6-8.
5. Косміна О. М. Конкурентоспроможність і конкурентні переваги підприємства в сучасних ринкових умовах / О. М. Косміна // Таврійський державний агротехнологічний університет. – № 4. – 21 том 2. –2013. – С. 125-131.
6. Джураєва О. Д. Стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємств / О. Д. Джураєва. – 2014. – С. 40-43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/30_2_econ_2014/040-043.pdf
7. Портер Е. Майкл Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов/ Майкл Е. Портер; Пер. с англ.доп.і перероб. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 454 с.
8. Шевлюга О.Г. Організаційно-економічні засади управління техніко-технологічним розвитком машинобудівного підприємства / О. Г. Шевлюга // Дис. На здобуття наук. ступеня к.е.н. Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Суми. – 2015. – 212 с.
9. Рачинська Г.В., Л.С. Лісовська Оцінювання рівня технологічного розвитку підприємства / Г. В. Рачинська, Л. С. Лісовська, Національний університет «Львівська політехніка», кафедра менеджменту організацій // 2011. – с. 277-281. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11116/1/40.pdf>
- 10.Федулова Л. Тенденції розвитку високотехнологічного сектору економіки України // Економіст. – № 1, січень 2009. – С. 32-35.

References

1. Honcharova, N. Ynnovatsyonnost konkurentnykh faktorov ekonomicheskoho razvytyia [Tekst] / N. Honcharova // Aktualni problemy ekonomiky. – 2007. – №

3. – S. 43–51.
2. Mykhailovska O. V. Umovy zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv / O. V. Mykhailovska // Zbirnyk naukovykh prats khmelnytskoho kooperatyvnoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu: Ekonomichni nauky. – Khmelnytskyi: KhKTEI, 2014. - №7 – S. 395–406.
3. Klymenko S. M. Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva / S.M. Klymenko, T.V. Omelianenko, D.O. Barabas ta in. – K. : KNEU, 2008. – 520 s.
4. Salivonchyk O. M. Konkurentospromozhnist pidpriemstva: osnovni shliakhy pidvyshchennia / O. M. Salivonchyk // «Molodyi vchenyi». – № 10 (13). – zhovten, 2014 r. – S. 6–8.
5. Kosmina O.M. Konkurentospromozhnist i konkurentni perevahy pidpriemstva v suchasnykh rynkovykh umovakh / O.M. Kosmina // Tavriiskyi derzhavnyi ahrotekhnolohichniyi universytet. – № 4. –21 tom 2. –2013. – S. 125–131.
6. Dzhuraieva O. D. Stratehii zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv / O. D. Dzhuraieva. – 2014. – S. 40–43. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/30_2_econ_2014/040-043.pdf
7. Porter E. Maikl Konkurentnaia stratehiia: Metodyka analiza otraslei y konkurentov/ Maikl E. Porter; Per. s anhl.dop.i pererob. – M.: Alpyna Byznes Buks, 2008. – 454 s.
8. Shevliuha O. H. Orhanizatsiino-ekonomichni zasady upravlinnia tekhnolohichnykh rozvytkom mashynobudivnyho pidpriemstva / O. H. Shevliuha // Dys. Na zdobutia nauk. stupenia k.e.n. Spetsialnist 08.00.04 – ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti). Sumy. – 2015. – 212 s.
9. Rachynska H. V., L. .S. Lisovska Otsiniuvannia rivnia tekhnolohichnoho rozvytku pidpriemstva / H. V. Rachynska, L. S. Lisovska, Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnik», kafedra menedzhmentu orhanizatsii // 2011. – s. 277–281. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11116/1/40.pdf>

10.Fedulova L. Tendentsii rozvytku vysokotekhnolohichnoho sektoru ekonomiky Ukrainy // Ekonomist. – № 1, sichen 2009. – S. 32–35.